05/11/2018

“Η ακολουθία της Προθέσεως”

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Νέας Σμύρνης

Πραγματοποιήθηκε την Πέμπτη 1η Νοεμβρίου στο πνευματικό κέντρο της ενορίας του Αγίου Σώστη, η **δεύτερη Ιερατική Σύναξη** για τους Κληρικούς τι ιεράς Μητροπόλεως Νέας Σμύρνης, με θέμα **«Ακολουθία της προθέσεως (ιστορικά και θεολογικά)**»

Η ανακοίνωση της Ιεράς Μητροπόλεως Νέας Σμύρνης

Πραγματοποιήθηκε τό ἀπόγευμα τῆς Πέμπτης, 1 Νοεμβρίου ἐ.ἔ., στό Πνευματικό Κέντρο τῆς ἐνορίας τοῦ Ἁγίου Σώστη (λεωφ. Συγγροῦ) ἡ δεύτερη Ἱερατική Σύναξη γιά τούς Κληρικούς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νέας Σμύρνης.

Στή Σύναξη ὁμιλητές ἦταν ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. π. Χρυσόστομος Γκλίβας,

Πρωτοσυγκελλεύων τῆς Ἱ. Μητρ. Νέας Σμύρνης καί Προϊστάμενος τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Νικολάου Ἁλίμου, ὁ ὁποῖος ἀνέπτυξε τό θέμα «Ἀκολουθία τῆς προθέσεως (ἱστορικά καί θεολογικά)», καί ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. π. Βασίλειος Γιαννάκας, Προϊστάμενος τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίας Κυριακῆς Παλ. Φαλήρου, ὁ ὁποῖος ἀνέπτυξε τό ἴδιο θέμα ἀπό τελετουργικῆς πλευρᾶς.

Ἀρχικά ὁ Σεβασμιώτατος κ. Συμεών ἔδωσε τόν λόγο στόν πρῶτο ὁμιλητή Πανοσιολ. Ἀρχιμ. π. Χρυσόστομο, γιά νά ἀναπτύξει τό ἀνωτέρω θέμα. Τόνισε ὅτι ἡ ἀκολουθία τῆς Προθέσεως εἶναι ἡ τελετή προετοιμασίας τῶν τιμίων δώρων, τοῦ ἄρτου καί τοῦ οἴνου, προκειμένου νά μεταφερθοῦν ἀπό τήν ὁμώνυμη κόγχη τοῦ ἱεροῦ Βήματος στήν ἁγία Τράπεζα κατά τή Μεγάλη Εἴσοδο. Αὐτή ἡ προετοιμασία γιά τή μεταφορά, γιά διάφορους λόγους, γνώρισε μιά σειρά ἐξελίξεων.

Οἱ πρῶτοι αἰῶνες (μέχρι τόν 7ο αἰ.): Ἡ ἀκολουθία τῆς Προθέσεως ἦταν ἀρχικά τελείως ἁπλή. Οἱ πιστοί προσκόμιζαν τά τίμια Δῶρα στή Σύναξη. Οἱ διάκονοι τά παραλάμβαναν καί ἐπέλεγαν ὁρισμένα ἀπό αὐτά, γιά τήν τέλεση τοῦ μυστηρίου τῆς Εὐχαριστίας. Ἡ ὅλη προετοιμασία τους, ὅπως καί ἡ μεταφορά τους στήν ἁγία Τράπεζα, δέν περιελάμβανε κάτι τό ἰδιαίτερο. Τά πάντα γινόντουσαν λίγο πρίν ἀπό τήν Ἀναφορά, χωρίς νά δίνεται κάποια ἐπισημότητα ἤ συμβολισμός.

Εἰσαγωγή τῆς «εὐχῆς τῆς Προθέσεως» (7ος αἰ.): Ἡ εἰσαγωγή της συνιστᾶ τό πρῶτο βασικό στάδιο στήν ἐξέλιξη τῆς ἀκολουθίας. Ἀποτελεῖ τό ἀρχαιότερο εὐχολογικό στοιχεῖο τῆς Προσκομιδῆς.

Εἰσαγωγή τῆς λόγχης (7ος-8ος αἰ.): Μέ τή χρήση τῆς λόγχης, γιά τήν ἀποκοπή τοῦ ἀμνοῦ ἀπό τό πρόσφορο, εἰσέρχεται ὁ συμβολισμός τοῦ σφαγιαζόμενου Ἀμνοῦ. Ἡ χρησιμοποίηση τῆς λόγχης στήν Πρόθεση, σέ συνδυασμό μέ τό μεσσιακό χωρίο τοῦ προφήτη Ἡσαΐα γιά τόν ἄφωνο σφαγιαζόμενο ἀμνό καί τοῦ Ἰωάννου γιά τόν λογχισμό τῆς πλευρᾶς τοῦ Κυρίου, ἀπό τήν ὁποία ἐξῆλθε αἷμα καί ὕδωρ, ἦταν ἐπόμενο νά ὁδηγήσουν στήν εἰκόνα τῆς σταυρικῆς θυσίας τοῦ Χριστοῦ κατά τήν προετοιμασία τῶν τιμίων Δώρων.

Περίοδος εὐρείας ἀναπτύξεως (9ος-14ος αἰ.): Κατά τήν περίοδο αὐτή ἀναπτύσσεται ἰδιαιτέρως ἡ ἀκολουθία τῆς Προθέσεως. Προστέθηκαν ἡ θυμίαση, ὁ ἀστερίσκος, ἡ κάλυψη, τό ζέον καί ἡ ἀπόλυση.

Ἡ θυμίαση ἐμφανίζεται ἀπό τόν 9ο αἰῶνα καί τό πιό πιθανό εἶναι νά μήν ὑπῆρχε ἀρχικά. Ἡ εὐχή τοῦ θυμιάματος κανονικά λέγεται μόνο στήν Προσκομιδή.

Ὅσον ἀφορᾶ στόν ἀστερίσκο: Πρόκειται γιά λειτουργικό σκεῦος πού ἐμφανίζεται κατά τόν 11ο αἰ. καί ἡ σημασία του ἀρχικά ἦταν περισσότερο πρακτική. Ὁ ἀστερίσκος τοποθετεῖται πάνω στόν δίσκο.

Τά καλύμματα πού τοποθετοῦνταν πάνω στά τίμια Δῶρα, ἐξυπηρετοῦσαν τήν πρακτική ἀνάγκη τῆς προστασίας τους μέχρι τή μεταφορά τους, μέσω τῆς Μεγάλης Εἰσόδου, στήν ἁγία Τράπεζα. Τό τελευταῖο στοιχεῖο πού εἰσέρχεται στήν ἀκολουθία τῆς Προθέσεως εἶναι ἡ ἀπόλυση.

Ἡ ἐξαγωγή τῶν μερίδων: Ἡ πράξη τῆς ὀνομαστικῆς μνημονεύσεως συνοδευομένης καί ἀπό τήν ἐξαγωγή μερίδων ἀπό τό πρόσφορο, ἀποτελεῖ τή σημαντικότερη προσθήκη στό διάγραμμα τῆς ἀκολουθίας τῆς Προθέσεως.

Ἡ θεολογική σπουδαιότητα τῶν μνημονεύσεων στή σημερινή ἀκολουθία τῆς Προθέσεως: Στή σφραγίδα πού φέρει τό πρόσφορο ἀποτυπώνονται ὅλοι ἐκεῖνοι γιά τούς ὁποίους ζητᾶ τό πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας νά μνημονευθοῦν.

Θά κλείσουμε σχολιάζοντας τήν πράξη τῆς συστολῆς τῶν τιμίων Δώρων μετά τή θεία Μετάληψη. Ἡ μικρή εὐχή πού διαβάζει ὁ ἱερέας ὅταν συστέλλει τά ἅγια Δώρα, «Ἀπόπλυνον, Κύριε, τά ἁμαρτήματα τῶν ἐνθάδε μνημονευθέντων δούλων σου τῷ Αἵματί σου τῷ ἁγίῳ», μπορεῖ νά μήν ἀπαντᾶ στά ἑλληνικά χειρόγραφα καί ἔντυπα, ὡστόσο ἡ ἀνάμιξη αὐτή εἶναι σημαντική. Οἱ μερίδες πού ἀντιστοιχοῦν σέ συγκεκριμένα πρόσωπα πρέπει νά «συσσωματώνονται» μέ τόν Χριστό.

* * *

Ἐν συνεχείᾳ ἔλαβε τόν λόγο ὁ δεύτερος ὁμιλητής, Πανοσιολ. Ἀρχιμ. π. Βασίλειος Γιαννάκας, ὁ ὁποῖος ἀνέπτυξε τό θέμα «Ἀκολουθία τῆς προθέσεως (τελετουργική ἀνάλυση)». Ὁ π. Βασίλειος ἀναφέρθηκε στήν πρακτική πλευρά καί τό τελετουργικό τῆς ἀκολουθίας τῆς Προσκομιδῆς. Προβάλλοντας μιά μαγνητοσκοπημένη ὑποδειγματική τέλεση τῆς Ἀκολουθίας, καί διακόπτοντάς την τμηματικά, ἔκανε σχόλια ἱερατικοῦ ἐνδιαφέροντος. Ἰδιαίτερα τόνισε τή σύμφωνη μέ τήν Παράδοση χρήση ζυμωτῶν προσφορῶν καί τήν καλλιέργεια ἐκ μέρους τῶν Λειτουργῶν-Ἐφημερίων στούς ἐνορίτες τῆς συνήθειας νά προετοιμάζουν οἱ ἴδιοι τά πρόσφορα τῆς θείας Λειτουργίας καί ὄχι νά τά ἀγοράζουν, κάνοντας μέ τόν τρόπο αὐτό ἐνεργότερη τή συμμετοχή τους στήν τέλεση τοῦ ἱεροῦ Μυστηρίου.

* * *

Στό τέλος τῆς Ἱερατικῆς Σύναξης ὁ Σεβασμιώτατος Ποιμενάρχης μας κ. Συμεών εὐχαρίστησε τούς ὁμιλητές, π. Χρυσόστομο Γκλίβα καί π. Βασίλειο Γιαννάκα, γιά τήν πληρότητα καί σαφήνεια τῆς ὁμιλίας τους, καί ἀκολούθησε συζήτηση. Τέθηκαν

ἐρωτήματα καί δόθηκαν ἀπαντήσεις ἀπό τούς Εἰσηγητές καί τόν Σεβασμιώτατο κ. Συμεών.